

For 100 år siden blev Grene Sogn en selvstændig kommune

Grindsted-Grene sogne, der i en årrække var samme pastorat, var også indtil 1921 én og samme kommune. De to sogne var dog blevet adskilt i 1920, og havde fået hver sin præst.

Grindsted var blevet jernbaneknudepunkt først i 1900-tallet. Vejle-Vandel banen var i 1914 forlænget fra Vandel til Grindsted. Funder-Bramminge banen blev åbnet i 1917 og fik station i Grindsted. Kolding-Trolhede kom også i 1917; og i 1919 åbnede Varde-Grindsted banen.

Grindsted havde i mange år været vejknudepunkt, og da byen nu på forholdsvis kort tid fik alle disse jernbaner, er det klart, at byen begyndte at vokse stærkt og krævede store investeringer.

Den tanke opstod da i Grene sogn, om ikke det i fremtiden ville være en fordel for Grene sogn, at være en selvstændig kommune.

Der blev foranstaltet en afstemning blandt vælgerne i Grene sogn, for eller imod en sogneadskillelse, og da der viste sig at være et flertal for delingen af kommunen, blev der nedsat et udvalg, der sammen med det valgte sogneråd skulle finde frem til et fordelingsstal imellem kommunerne.

De mænd i Grindsted og Grene sogne, der trådte sammen og enedes om et fordelingsgrundlag, var følgende:

For Grindsted sogn:

I.P. Jensen, N. Horsbøl Nielsen, T.C. Oehlenschläger, K. Kristensen, K. Eskildsen og C.N. Christensen.

For Grene sogn:

Mads Hansen, Jens Jensen, Jens Kr. Jensen, Jens H. Jensen, Laust Jessen Hansen, Kr. Horsted og Ole Kristensen (Søndergård).

Fordelingsgrundlaget blev udarbejdet af ovenstående udvalg og vedtaget den 1. maj 1920 og derefter fremlagt til offentligt eftersyn på kommunkontoret i Grindsted og i Grene kirkehus fra 5. maj til 5. juni samme år, og derefter indsendt til tilsynsmyndighedernes stadfæstelse.

Delingsforslagets ordlyd indeholdt følgende bestemmelser:

Da udviklingen mellem Grindsted sogn og Grene sogn i længere tid har vist sig at være stærkest i Grindsted sogn, idet der mere og mere danner sin købstadlignende bebyggelse af Grindsted by, hvilket har haft til følge, at Grene sogn i kommunal henseende har mistet stedse mere indflydelse, er man enedes om nedenstående forslag til deling af kommunen, idet de kommunale vælgere i Grene sogn har udtalt sig for en adskillelse.

1. Deling sker efter sognegrænserne.
Grindsted sogn får derefter navnet "Grindsted kommune" og Grene Sogn "Grene kommune"
2. Delingen sker 1. april 1921.
Kassebeholdning eller underskud, der fremkommer ifølge regnskaberne for 1919-20 og 1920-21, fordeles mellem de nye kommuner med $\frac{3}{4}$ til Grindsted og $\frac{1}{4}$ til Grene kommune.

3. Sognerådernes medlemstal for de nye kommuner fastsættes herefter således:
Grindsted kommune 9 medlemmer
Grene kommune 7 medlemmer.
4. ved adskillelsen deles Grindsted-Grenes aktiver således:
5. Grene kommune kommer til at eje:
6. Billund skole, som opføres til kr. 20.000,00
7. Krog skole, som opføres til..... kr. 6.786,75
8. Hinum skole, som opføres til ¼..... kr. 2.312,50

Kr. 29.099,25

Derefter gøres Grindsted og Grenes sognes samlede aktiver op til Kr. 141.932,08

Og den samlede kommunes passiver opgøres til kr. 91.246,05

Nettoformuen andrager således kr. 50.686,03

Grene kommune skal til svare for overdragene aktiver kr. 29.099,25

- ¼ af nettoformuen Kr. 50.686,05 kr. 12.671,51

kr. 16.427,74

Herefter tilføjes i delingsforslaget, at på grund af de for tiden herskende vanskelige forhold på pengemarkedet, ar man enedes om, at såfremt Grene kommune ikke ved optagelse af lån fremskaffer gældstilsvaret på de 16.427,74 kr., må Grene kommune, sammen med Grindsted kommune, tilsvare fornævnte samlede gældsbeløb, indtil Grene har afdraget de nævnte kr. 16.427,74.

Udover fornævnte fordeling af aktiver og passiver kommer tilskuddet til de nyanlagte baner samt et tilskud til dansk folkeforsikring.

1. Statsanstalten (tilskud til Vandelbanen) Kr. 37.333,99
2. Dansk folkeforsikring Kr. 19.507,33
3. Funder-Bramminge banen Kr. 19.000,00

Hvortil kommer lån optaget siden ¼ 1919 i Grindsted-Grene sparekasse. (tilskud til Vandelbanen)

kr. 50.000,00

samt ekstra tilskud, der siden ¼ 1919 er opkrævet

1. Til Vandelbanen Kr. 3.551,49

2. Til Varde-Grindsted banen Kr. 3.023,48

3. Til Kolding-Trolhede banen Kr. 4.102,59

I alt

Kr. 136.518,88

Foranstående beløb kr. 136.518,88 overtager de nydannede kommuner at forrente og amortisere anpartsvis således:

Grindsted kommune $\frac{3}{4}$

Grene kommune $\frac{1}{4}$

Udbytte af fornævnte beløb skal de nydannede kommuner fordele mellem sig i samme forhold.

Det tilføjes videre, at Grindsted kommune overtager forpligtelsen til at administrere afviklingen af gælden rettidig, hvorefter Grene refunderer $\frac{1}{4}$ af regningen, når den er bilagt afskrift af kvitteringen.

Endelig tilføjes i fordelingsforslaget, at Grindsted-Grene sogneråd har vedtaget at yde et tilskud på 30 pct. til kloakering af Grindsted by, og man er da enedes om, at Grene skal yde $\frac{1}{4}$ af dette tilskud, dog ikke over 7.500 kroner.

Den 10. februar 1921 forelå såvel indenrigsministeriet som Ribe stiftsamts tilladelse til sogn adskillelse på det grundlag, som foran skitseret og vedtaget af udvalget, og fra 1. april 1921 var Grindsted og Grene kommune da adskilt i to selvstændige kommuner.

Grene sogn som selvstændig kommune fra 1. april 1921.

Grene kommunes første forhandlingsprotokol begynder som følger:

Da Grindsted-Grene kommune fra 1. april 1921 er adskilt i to selvstændige kommuner og fra samme dato begynder selvstændigt arbejde i hver kommune, er nærværende protokol forhandlingsprotokol for Grene kommune fra ovennævnte dag og år.

Derefter følger udfaldet af valget til det første sogneråd, der foregik den 15. marts 1921, og de valgte navne er indført i protokollen således:

Grene sogn afholdt valg af 7 medlemmer til Grene sogneråd den 15. marts 1921.

Følgende valgtes:

Husmand Jens Kristian Jensen, Krog. Gårdejer Jens Hansen Jensen, Ankelbo. Møller Jens Chr. Møller Jensen, Løvlund. Gårdejer Johannes Bjerg, Elkjær. Gårdejer Kristian Møller Kristiansen, Billund. Gårdejer Mads Hansen, Krog. Malermester Hans Christian Jensen, Billund.

Tirsdag den 22. marts afholdt det nyvalgte sogneråd sit første møde på Billund Hotel, hvor følgende blev indskrevet i forhandlingsprotokollen:

1. Da der skal et forberedende arbejde i gang inden den 1. april, foretages valg af formand for sognerådet.

Til formand valgtes Mads Hanssen, Krog for året 1921-22.

Mødet Hævet.

Denne beskrivelse er taget fra bogen Grene Sogn, skrevet af tidligere sognerådsformand Hans Jensen. Han har haft mulighed for at læse protokollen for Grindsted-Gerne Sogneråd.

Den protokol har jeg efterlyst på Grindsted Lokalarkiv, men de har den ikke mere og det vides ikke, hvor den befinder sig. Jeg har tidligere læst den og går ud fra, at Hans Jensen udgave af beskrivelsen er korrekt.